

Na dobrodružném hřišti děti stavějí nové světy

6.5.2026 - Tereza Lišková | Městská část Praha 7

Dobrodružným hřištím se v Česku daří. V Berlíně, kde jsou už nedílnou součástí metropole, jich najdeme tři desítky. Místa pro dobrodružnou hru, která si děti budují samy, se stávají živou součástí veřejného prostoru i v Praze. Na Sedmičce máme takové herní prostory dva. Jeden je ve východní části parku v Tusarově ulici, druhý vzniká v blízkosti stanice metra Nádraží Holešovice.

Dobrodružné hřiště je inspirativní prostor pro hru, který není nikdy zcela hotový. Na jeho neustálých proměnách se aktivně podílejí samy děti. Hřiště se stává ohraničenou částí města, kde mají volnost řídit si svůj čas a dělat, co zrovna chtějí. Prostor pro rozvoj jejich světa je vymezen plotem i jasně popsány a sdílenými pravidly. Některé stavějí bunkry a domečky, jiné budují prolézačky, vaří v blátivé kuchyňce nebo posedávají kolem ohniště. V Česku tato místa vznikají ve spolupráci se spolkem Město přátelské k dětem, který tento koncept dlouhodobě rozvíjí. Minulý rok tento spolek vydal s podporou magistrátu Metodiku Adventure Playground – dobrodružné hřiště do každého města, která je volně ke stažení na webu.

Na dobrodružném hřišti se řeže, vrtá, přitlouká – to vše s opravdovými nástroji, jako jsou pily, vrtačky a kladiva. K dispozici jsou hřebíky, vruty, prkna, palety, kartony, záclony, lana, někdy i barvy. Ve světě, který si děti stavějí vlastníma rukama, si pak hrají třeba na obchod s kamínky. Dříve nebo později se na českém hřišti obvykle objeví také příslovečná hra na hospodu. Možnosti volné hry i své vlohy děti rozvíjejí za přítomnosti playworkerů – proškolených lektorů a lektorek. Tito herní průvodci dohlížejí na podobu hřiště, pečují o jeho zázemí a nástroje. Také spravují sklad materiálu a pravidelně areál procházejí, aby zkontrolovali stabilitu a bezpečnost vznikajících herních struktur a staveb. Dětem do hry nezasahují. Jsou spíše pozorovateli, kteří dětem příležitostně pomohou nebo je inspirují k novým činnostem a hrám. Zároveň je učí, jak správně a bezpečně pracovat s nástroji.

K dobrodružnému hřišti patří také vzájemný respekt a zodpovědnost. Děti se učí komunikovat, spolupracovat, zacházet s rizikem. Během hry mají příležitost posilovat své sebevědomí. Často si z hřiště odnášejí zkušenost, že něco dokážou, ať už samostatně nebo v kolektivu. Rozvíjejí také své sociální dovednosti, schopnost být spolu s ostatními a vyjednávat s nimi. Často se například musejí domluvit, jak se bude postupovat při stavbě domečku, jak se do něj v tu chvíli může zasahovat nebo kdo zrovna teď bude mít oblíbenou vrtačku. Vrtaček totiž není na takovém hřišti nikdy dost.

Vlna zájmu se šíří

V roce 2024 spolek Město přátelské k dětem společně s podporou Městské části Praha 6 a DDM hlavního města Prahy realizoval první pilotní projekt českého dobrodružného hřiště Na Kocínce. „Naučil jsem se, že musím něco zkusit, i když nevím jak, a že to můžu vymyslet,“ uvedl žák 1. třídy ZŠ po dvou hodinách na tomto dobrodružném hřišti Prahy. Zkušenost si odnesly i jeho spolužačky, které poznamenaly: „Naučila jsem se pracovat s kladivem. Naučila jsem přimontovat mluvítko.“

„Tím, že dětem svěříme skutečné nástroje, jako jsou kladiva a pily, a skutečný materiál, jim projevujeme důvěru. A ony v drtivé většině případů dokážou, že si ji zaslouží. Na dobrodružném hřišti nehodnotíme, jestli je postavený domeček rovný, jestli vypadá hezky. Jde nám o samotný proces tvoření,“ uvádí na svém webu spolek Město přátelské k dětem. Spolu s dalšími příznivci

dobrodružné hry spolek věří, že hra je základním právem dětí. A k opravdové hře patří i přiměřené riziko.

Dobrodružné hřiště dětem poskytuje nejen prostor pro zacházení s rizikem, ale také příležitost setkávat se s vrstevníky nebo vystupovat z role pasivního uživatele a spotřebitele. Děti hrající si na hřišti pod širým nebem rovněž přicházejí do kontaktu s přírodními živly, jako je voda, oheň nebo třeba hlína. „Žijeme ve městě, kde je architektura z pohledu dítěte téměř vždy hotová, uměle dokonalá a strojená. Děti mají ve městě jasně stanovené mantinely, hranice a pravidla takzvané hry, která musí každý den dodržovat. Měřítko staveb a veřejných prostranství je mnohdy k jejich velikosti neúměrné,“ popisuje Štěpánka Falladová, studentka architektury a členka spolku Město přátelské k dětem.

Oproti tomu stojí zkušenost z dobrodružného hřiště. Je to místo, kam děti přicházejí a odcházejí podle toho, jak chtějí. Vstup mají zdarma. „Prostor je sice definovaný plotem, ale to, co se odehraje uvnitř, je na dětech. Navrhují své ulice, budovy, dominanty i rytmus a energii v něm. Stavby si děti přizpůsobují na základě svých potřeb nebo podle materiálu, který na ně zrovna zbyl,“ říká Falladová. „Nechat děti a mládež, aby si hrály po vlastní ose. Moc jim do toho nezasahovat, nechat je vlastně tak trochu být,“ shrnuje svůj pohled na tento herní prostor Matyáš Peterka, vedoucí Vodárenské věže Letná, který má v rámci DDM Praha 7 na starost také místní dobrodružné hřiště.

Prostor pro dobrodružství do určité míry poskytuje samo město i bez koncepčních zásahů. Postupně ho ale ubývá. Matyáš Peterka vzpomíná na své dětství a dospívání na Sedmičce: „Oblast Bubny-Zátory pro nás byla, a vlastně stále je, takovým kouskem džungle uprostřed města. Je to pro mě magické místo. Fascinuje mě, že doteď nezmizelo.“ Štěpánka Falladová upozorňuje, že dobrodružná hřiště jsou příležitost, jak pracovat s proměnlivostí světa kolem. Ve městě si jí obvykle všimneme během změny ročního období při pohledu na stromy, nebo pokud se zrovna v nějaké městské části stavějí nové domy. „To, že dítě přijde na dobrodružné hřiště ve středu a postaví jedno patro, v pátek dojde znovu a je tam bez jeho práce patro druhé, nebo mu naopak někdo první zbořil a po domku zbyly jen dvě palety a hřebíky, je podle mě geniální. Dobrodružné hřiště je živý organismus, kde se dítě setkává s proměnou místa, lidí i atmosféry. Děti tak mají možnost zažít to, co z mého pohledu nikde jinde v městském prostředí nezažijí,“ říká Falladová.

Idea dobrodružných hřišť je v evropském prostoru přítomna již téměř jedno století. Prvním prostorem navrženým podle konceptu Adventure Playground bylo hřiště, které vzniklo v kodaňské čtvrti Emdrup v roce 1943. Myšlenka hřiště, které stavějí samy děti a které tak nabízí víc příležitostí ke hře a kreativě než klasické hřiště s houpačkou a pískovištěm, se z Dánska rozšířila do Velké Británie, západní Evropy, Spojených států amerických, Austrálie nebo Japonska. V sousedním Německu těchto hřišť dnes najdeme více než osm set. Na některá již zavedená hřiště v zahraničí mají dospělí, vyjma herních průvodců, přístup jen omezeně, v předem stanovený den a čas.

Spolek Město přátelské k dětem dlouhodobě upozorňuje, že současná podoba městského prostředí nabízí čím dál tím méně příležitostí k volné, nestrukturované hře venku. Dětská hra z ulic metropole téměř vymizela. V kombinaci s dalšími společenskými trendy to vede k zásadním proměnám života dětí a dospívajících. Fenomén označovaný jako urbánní dětství přispívá k řadě problémů, jako je zhoršování duševního i fyzického zdraví, sociální izolace nebo závislost na digitálních technologiích. Negativním důsledkem může být rovněž odtahitý vztah k přírodě a jejím živlům. „Když jsem jezdil na chalupu jako dítě, tak jsem s klukama ze sousedství hned vypadl někam ven. Stavět si bunkry, přehradu, hrát si s kamením. Tohle bychom chtěli nabídnout pražským dětem, ať si mohou zažít něco podobného,“ doplňuje Matyáš Peterka.

Síla nudy

Mezi dřevěnými paletami, domečky, křovím a záhonky je i prostor pro nudu, lelkování a bloumání. „Nuda je na dobrodružném hřišti pohonem kreativity. Když dítě nemá nalinkovaný program a začne se konečně nudit, jeho mozek přepne do režimu objevitele. Z té největší nudy totiž vznikají ty nejlepší nápady. Nikdo nezačne hloubit tunel nebo zkoumat pevnost klacku na sekání kopřiv proto, že má nabitý rozvrh,“ popisuje Barbora Vojáčková, členka spolku Město přátelské k dětem a provozní Dobrodružného hřiště Vypich. A dodává: „Nuda dává dítěti prostor být samo se sebou a zjistit, co ho doopravdy baví, když se nikdo nedívá. Takže u nás je nuda vítaným hostem. Je to ticho před bouří nápadů.“

Podle Štěpánky Falladové, která na hřišti pracuje jako playworker, se v dnešním světě, který je pro řadu dětí plný kroužků, tabletů a organizovaného času, nuda často vnímá jako nepřítel. „My ji ale vidíme jako moment, kdy se dětský mozek přepne do kreativního režimu vynalézání. Každé dítě je jiné a má svou vlastní flow hry. Některé vtrhne na hřiště a okamžitě začne bušit kladivem do palety, jiné potřebuje dvacet minut jen tak sedět na pařezu a pozorovat okolí. A právě v tom tichém pozorování se rodí nápady,“ popisuje Falladová. Nuda je dle jejích slov prázdný prostor, který si dítě musí vyplnit samo – svou vlastní fantazií, ne pokyny dospělých. „Občas se nudit je fajn. Je to dovednost, která buduje vnitřní motivaci a samostatnost. Když playworker nezasáhne a nenabídne okamžitou zábavu, dává tím dítěti šanci najít zdroj zábavy v sobě samém. Z chvíle, kdy není takzvané co dělat, se tak stává začátek velkého dobrodružství,“ charakterizuje Falladová sílu nudy.

„Dobrodružné hřiště je prostor, který se neustále mění a vyvíjí. Děti u nás denně řežou, zatloukají, stavějí a tvoří. A to znamená jediné – spotřebujeme spoustu materiálu!“ dodává Bára Vojáčková s tím, že jednotlivá hřiště na webu a sociálních sítích průběžně vyvěšují seznam náradí, materiálu a dalších věcí, které je možné darovat. Dobrodružná hřiště a způsob, jak se na nich hospodaří, mimo jiné podporují také cirkulární ekonomiku, vztah k udržitelnosti, životnímu prostředí a přírodě.

V Praze se dobrodružné hře daří

Městská část Praha 6 otevřela letos v dubnu stálé dobrodružné hřiště na Vypichu, pár minut od zastávky tramvaje. Areál je v provozu od středy do neděle, vždy odpoledne. Hřiště je určeno pro děti od 7 do 15 let, ty mladší jsou vítány v doprovodu starší osoby. Další dobrodružné hřiště funguje do až 30. května, od úterý do neděle, také na strašnické Solidaritě. Až do poloviny listopadu má v plánu provozovat hřiště pro volnou hru také Praha 3, pozemek našla na žižkovské lokalitě U Pražačky. Svůj dobrodružný projekt na letošek připravuje také Praha 9. „Letošní sezonu zahajujeme v Praze. Ale už teď víme, že se síť hřišť, kde se daří volné hře, rozšíří i do dalších měst napříč republikou. Patří mezi ně Frýdek-Místek, České Budějovice nebo Písek,“ říká Carolina Sidon, metodička ze spolku Město přátelské k dětem.

Praha 7 po příznivých ohlasech z minulého roku znovu 1. dubna zprovoznila herní prostor Hravá Tusarka, který vedle dobrodružných hřišť představuje další nezvyklou formu podpory dětské hry ve veřejném prostoru. Ve východní části holešovického parku stavějí děti z velkoformátové dřevěné stavebnice opičí dráhy nebo třeba prolézačky. Stavebnici navrhl na míru přímo pro venkovní hru právě spolek Město přátelské k dětem. Podobně jako na dobrodružném hřišti jsou na místě herní průvodci. Matyáš Peterka podotýká, že ne všechny děti mohou klasickou zájmovou činností, kterou DDM nabízí, využívat – ať už z důvodu finanční nedostupnosti nebo nemožnosti pravidelně docházet. „No a právě pro takové je spontánní aktivita v Hravé Tusarce ideální příležitostí. Nemůžete k nám, my jdeme k vám! Sám na Tusarku беру svého syna, který volnou stavbu miluje. A vidím kolem nás další děti, které to mají stejně. Jednou stavíme koleje, jindy autíčka nebo kuličkodráhu. Chodí k nám taky spousta ukrajinských dětí, pro které je to skvělá a přirozená integrační cesta,“ vypočítává Peterka.

Sraz na holešovickém plácku!

Praha 7 umístila stálé dobrodružné hřiště do nově budovaného volnočasového areálu v blízkosti stanice metra Nádraží Holešovice. S provozem areálu Spot počítá v horizontu následujících pěti let. Což je doba, na kterou má prozatím pozemky nacházející se na rozvojovém území, vypůjčeny. „To, co nyní vzniká, má v sobě energii rychlé proměny. Chceme toto místo dát lidem a dětem,“ říká Tomáš Richtr, vedoucí odboru rozvoje a péče o veřejný prostor Prahy 7. „Areál je místem, které bylo dlouhodobě nepřístupné, jak fyzicky, tak vizuálně. Vzhledem k lokalitě, kde se nachází, představoval problém z hlediska sociálně patologických jevů, hromadily se tam odpadky... Chyběl tam sociální dohled,“ vrací se v čase Richtr. Městská část, která se rozhodla místo proměnit, postupně navázala spolupráci s řadou aktérů. Mimo jiné i se spolkem Město přátelské k dětem, který vypracoval analytickou a koncepční studii areálu. „Bylo zřejmé, že místo potřebuje oživit, tak aby přilákalo co nejvíce lidí,“ popisuje jeden ze záměrů proměny holešovického areálu architekt Martin Hrouda z architektonického studia U/U, se kterým Praha 7 spolupracuje na architektonické studii a stavebním projektu areálu.

Projekt Spot počítá s umístěním dobrodružného hřiště a veřejného sportoviště s basketbalovými koši, místem pro fotbal a další sporty. V areálu nebude chybět ani odpočinková zóna. „Jsme rádi, že se nám během participativního plánování s žáky z okolních škol potvrdilo, že mají o tento prostor zájem a vezmou ho za svůj. To je důležité,“ komentuje průběh projektu Hrouda. „Osobně jsem se nejvíce těšil na proměnu místa. V momentě, kdy se odstranily zrezivělé ploty, zjevil se dosud netušený rozměr prostoru,“ svěřuje se Richtr. Od tohoto startovního bodu se dle jeho slov otevírá možnost vnímat místo jinak, začít ho poznávat a obydlovat. Richtr zmiňuje, jak se díky společné motivaci k proměně tohoto místa v krátkém čase se podařila výpůjčka pozemku, která by nebyla možná bez vstřícnosti jeho vlastníků, zejména Dopravního podniku.

Podobně jako v jiných městských částech, i v Praze 7 městská část na založení a provozu dobrodružného hřiště spolupracuje s místním Domem dětí a mládeže a spolkem Město přátelské k dětem. „Celý projekt je nízkonákladový, což je výzva a baví nás to. Vznikají díky tomu zajímavé momenty a detaily. Například akupunktturní ostrůvky zeleně, které prorůstají skrz zanedbanou betonovou plochu,“ popisuje práci studia U/U Martin Hrouda. „Naším cílem nejsou jen jednorázové změny, v dalších měsících a letech počítáme s rozvojem, nejen z hlediska zlepšení zázemí, bezpečnosti a komfortu, ale i z hlediska vizuální stránky, image místa a funkční náplně a programu,“ dodává Richtr.

Tady chodím já

V přímé návaznosti na volnočasový areál vzniká v blízkosti stanice metra Nádraží Holešovice ve spolupráci se studujícími z okolních škol a streetartovým umělcem Jakubem Karlíkem také projekt taktického urbanismu, takzvaného asfaltartu. Tento příklad praxe známe i z jiných míst v metropoli. Využití barev proměňuje dopravně vytižené místo v bezpečnější prostor pro chodce. I tento zásah představuje jeden z kroků, jejichž prostřednictvím městská část dlouhodobě usiluje o vytváření prostoru, který bude bezpečný a přívětivý zejména pro ty nejzranitelnější uživatele, jako jsou děti a dospívající. Tomáš Richtr zmiňuje, že některé zásahy se stávají terčem posměchu, jako například pověstné sloupky, které však významně chrání prostor vymezený pro pěší uživatele, a zejména s ohledem na děti zajišťují lepší zabezpečení prostoru a viditelnost kolem přechodů.

„Od roku 2016, kdy jsme pro Prahu 7 zpracovali analýzu zaměřenou na přívětivost městské části pro děti, mám možnost sledovat, jak se tato čtvrť postupně proměňuje. Těší mě, že změny nejsou jednorázové, ale dlouhodobé a promyšlené,“ říká Mirjana Petrik, architektka a členka spolku Město přátelské k dětem. Vedle projektu nového dobrodružného hřiště připojuje příklady dalších strategických zásahů: „Jde o zklidňování dopravy, širší chodníky, více zeleně v ulicích nebo lepší parky a hřiště. Oceňuji také, že se myslí nejen na malé děti, ale i na ty starší a dospívající, kteří mají na Sedmičce čím dál víc příležitostí trávit čas aktivně a po svém.“

Městská část má ostatně na co navazovat. Na jejím území v minulém století působila i pedagožka, spolková činovnice, sociální pracovnice a feministka Anna Hlavatá-Pokorná. Ta s podporou Alice Garrigue Masarykové v roce 1919 založila v Holešovicích volnočasový klub mládeže, kde se snažila systematicky pracovat s bezprizorní mládeží a sirotky po obětech první světové války. Dle informací na Wikipedii v duchu ideálů rovnosti a spravedlnosti pro ně připravovala volnočasové aktivity a vybudovala také dětské hřiště.

Inspirace napříč městem i Evropou

Pražská hřiště jsou součástí celorepublikové sítě, již zaštiťuje platforma Adventureplayground.cz, jež propojuje radnice, odbornice, odborníky a komunity, kterým jde o to navracet do měst svobodnou hru, práci s náradím a možnost tvořit si vlastní svět. „Na Vypichu máme bahenní kuchyňku podobně jako v polském Lublinu. Ve slovinském Mariboru jsme se inspirovali pískovou pyramidou a od německých sousedů v Berlíně víme, že bez ohně to prostě není ono. Moc ráda mám divočinu ve křoví, která mi připomíná vzrostlé bambusy na hřišti v Grazu. Děti si tam můžou postavit vlastní tajný svět. Skvělé jsou i vyvýšené záhony, kde si děti pěstují svačinu, od hrášku až po jahody. Každé hřiště je unikát,“ popisuje Vojáčková rozmanitost vznikající sítě. Příklady ze zahraničí ukazují, že děti mohou mezi domečky pobývat a hospodařit třeba i s králíky, o něž pečují.

„Hranice městských částí u nás neplatí, vítaný je každý dobrodruh. Mít otevřeno pro všechny bez rozdílu je jedním z pilířů, na kterých dobrodružná hřiště staví. Baví nás, když děti objevují, co je baví, a my se pak můžeme navzájem inspirovat. Například hřiště na Vypichu jsme hodně stavěli na nápadech, které jsme okoukali v rámci sítě Playeast.eu, kde si vyměňujeme zkušenosti s kolegy z Evropy,“ říká Barbora Vojáčková. „Rozmanitá síť vznikajících dobrodružných hřišť stojí na sdílení, spolupráci a vzájemných návštěvách,“ doplňuje Carolina Sidon zásady platformy Adventure Playground, jež dobrodružná hřiště v Česku zastřešuje. „Společným jmenovatelem všech projektů je snaha vytvářet kvalitní prostředí pro dětskou hru a posilovat komunitní život ve městech,“ dodává Mirjana Petrik. „Člověk si obvykle buduje vztah k něčemu, co vlastníma rukama vytvořil nebo hlavou vymyslel. Děti si podle mě skrze hřiště budují jednak pouto s místem, kde už třeba stojí nějaká z jejich staveb, na které se nadřely, ale také s místem, kde spolu se svými kamarády žijí,“ uzavírá Štěpánka Falladová.

→ www.praha7.cz/hrava-tusarka

→ www.praha7.cz/spot

→ praha.eu/web/portalzp/w/metodika-adventure-playground-dobrodruzne-hriste-do-kazdeho-mesta-a-mc

- Text

Tereza Lišková

nabírala vzdělání na FHS UK, FSS MU a FF UK, kde si svět nových médií ohmatala v kolektivu CANCEL - vařila tam HotKarot & OpenSauce. Mezi lety 2014 a 2020 vedla magazín Material Times, později se věnovala rozvoji veřejných knihoven. Na ČRo Vltava moderuje pořad ArtCafé. Žije v Praze 7.

- Ilustrace

Anežka Hájková

(* 1997) studuje v Ateliéru grafického designu a vizuální komunikace na UMPRUM pod vedením Zuzany Lednické, ale věnuje se především kresbě. V posledních letech ilustrovala například knihu Stáří je mládím světa (Revolver Revue) nebo Frankenstein (Take Take Take), které se obě umístily v kategorii krásná literatura na Nejkrásnější české knize roku. Ve volném čase se nejraději věnuje hudební tvorbě a práci na svém autorském komiksu.

<https://www.praha7.cz/na-dobrodruznem-hristi-deti-staveji-nove-svety>